

Bela Duranci

Sava Stepanov, 50. GODINA UMETNIČKE KOLONIJE EČKA **monografija**

Monografija Umetničke kolonije Ečka priređena je povodom pedeset godina postojanja ove kolonije. Autori teksta su istoričari umetnosti Bela Duranci i Sava Stepanov. Povodom ovog jubileja, Sava Stepanov piše: Umetnička kolonija Ečka je svojim celokupnim pedesetogodišnjim delovanjem konstantno podsticala razvoj savremene umetnosti u nas. Formirana je 1956. godine, kao logični sled tada aktuelnog procesa osnivanja vojvođanskih kolonija u kojima su se umetnici kolektivističkim duhom borili protiv socijalističkog realizma i za modernizaciju umetnosti. Posle Sente (1952), Bačke Topole (1953) i Bečeja (1954), u kojima su se okupljali vojvođanski umetnici predvođeni Milanom Konjovićem, Ečka je uz njih pridobila i umetnike iz Beograda, uglavnom članove upravo osnovane Decembarske grupe. Tako "pojačanim" sastavom, jasno definisanim planovima i dobrom organizacijom Umetnička kolonija Ečka je veoma brzo dospela do kapitalnih rezultata, do ostvarenja kojima se već tokom druge polovine pedesetih godina dospelo do autentičnog slikarskog iskaza u kojima su ispoštovani principi modernizma i načela autentične pikturalnosti; do umetničkog diskursa zasnovanog na autonomiji likovnih elemenata...

Razloge zbog kojih je osnovana Umetnička kolonija Ečka je veoma brzo zadovoljila. No, tokom konstantnog i kontinuitetnog delovanja ova umetnička institucija se stalno transformisala i iznalazila vlastiti identitet. Zahvaljujući brižljivo formiranoj zbirci dela nastalih tokom pola veka moguće je rekonstruisati najznačajnije pravce razvoja umetnosti u Vojvodini i Srbiji. Interesantna je činjenica da se, zahvaljujući poklonima a pogotovu velikom poklonu Vlade SFRJ 1963. godine, u fondu Savremene galerije Umetničke kolonije Ečka nalaze dela autora koji su se afirmisali između dva velika svetska rata, autora čiji opusi predstavljaju temeljac za razvoj savremene posleratne umetnosti. Posle rata, osnivači kolonije modernizuju svoj izraz, hode ka apstrakciji, ka geometrizaciji i geometriji, ka onim tendencijama u kojima se "zaboravlja" na sadržaj a insistira na pikturalnoj površini, na fizičkom, vizuelnom i psihološkom dejstvu boje, linije, materije i drugih autentičnosti slike–bića. U ovoj zbirci su zabeležene brojne bitne pojave u srpskoj umetnosti: tu su primeri rane apstrakcije iz šezdesetih,

ođeci Medijale, potom autentična ostvarenja slikarstva materije i enformela, primeri slikarstva nove figuracije i tzv. "obnove slike" s kraja sedamdesetih i početkom osamdesetih, dela tipična za postmodernističku i transavangardnu "novu sliku" karakterističnu u "umetnosti osamdesetih", te ostvarenja koja su nastala na samom kraju dvadesetog veka obuhvaćena rastegljivim terminom "umetnost devedesetih" u kojoj se javljaju brojna ostvarenja nastala iz uslovljenosti jednim fatalnim periodom u kojem su se dešavali prepleti postmoderne i modernizma a u okviru kojih se odigravala i dinamična tranzicija umetnosti ka novim tehnološkim mogućnostima...

U svim tim tokovima Umetnička kolonija Ečka se "snalazila" onako kako su joj to omogućavale prilike. Jer, tokom poluvekovnog trajanja odnos prema instituciji umetničke kolonije se menjao. Tokom početnih i poletnih pedesetih godina dvadesetog veka, kolonije su predstavljale neophodnost jer su bile istinski promotor novih zbivanja i ustanovljavanja novih tendencija. Kada su, možda baš zahvaljujući i kolonijama, osvojeni prostori stvaralačke slobode i modernosti – potreba za kolonijalnim okupljanjima je jenjavao jer je njihov kolektivistički duh predstavljao smetnju osolobođenom subjektivizmu i stvaralačkoj individualnosti. No, kada je krajem stoleća, a naročito tokom njegove poslednje decenije, u našim prostorima zavladao jedna odista epohalna kriza uslovljena brojnim i dinamičnim društvenim, političkim i socijalnim promenama – kolonije su se reafirmisale kao svojevrsna logistička potpora, kao mesto na kojem se čuvao ugled i dostojanstvo umetnika i umetnosti. Istovremeno, delovanje u kolonijama je zahtevalo brojne transformacije. Jer, dešavale su se brojne promene unutar same umetnosti – stilske i fenomenološke – uslovljene novim i drugačijim statusom pojma slike, dramatično proširenog zahvaljujući evidentnom tehnološkom progresu vizuelnih medija. U sazivu "Slika" priređenoj u pedesetoj godini delovanja ečanske umetničke kolonije okupljeni su umetnici koji se bave upravo i tim proširenim poljem slike. U katalogu izložbe, Sunčica Lambić dijagnosticira stanje u aktuelnoj umetnosti i zapisuje: "Tradicionalan saziv umetnika Slika koncepcijski je izmenjen tako što je ove godine umetnicima omogućeno da se osim rada u tehnici ulja na platnu mogu baviti različitim oblastima vizuelnog izražavanja – slikarstvom, umetničkom fotografijom, video umetnošću, multimedijalnim istraživanjima, grafičkim dizajnom. Savremena umetnost i teorija uslovile su slamanje prethodno uspostavljenih hijerarhija i kategorija istorije umetnosti. Nove tehnologije omogućile

su nove načine reprezentacije, percepcije i razmišljanja... U savremenoj umetnosti ne dominira ni jedan medij. Savremeni umetnici uglavnom neograničavaju sebe na jednu tehniku, a svoja iskustva uspešno koriste i na komercijalnom polju (dizajn, moda, film...). Bez namere da negiramo ili umanjimo rad i dostignuća umetničke kolonije u prethodnom periodu, neophodno je da kolonija napravi odlučan korak napred prema aktuelnim dešavanjima u svetu umetnosti. Upravo je to i ideja sa kojom je kolonija i osnovana".

U trenutku kada Umetnička kolonija Ečka navršava pedesetu godinu delovanja moguće je zaključiti da je ova institucija aktivno i meritorno učestvovala u svim značajnijim tendencijama jugoslovenske, srpske i vojvođanske umetnosti druge polovine dvadesetog veka. U tim procesima zrenjaninski poslenici su većito uspevali da iznađu adekvatne odgovore na zahteve trenutka, da se prilagode nepredvidivim tokovima umetnosti, da iznađu karakterističan identitet svoje institucije, te da ostvare rezultate kojima se autoritativno i pouzdano može suditi o dometima likovne umetnosti u nas tokom prethodnih pedeset godina. O tome, dakako, svedoči jedna izuzetno bogata zbirka umetničkih dela, zbirka koja je vredna za ukupnu srpsku umetničku i kulturnu baštinu ali i zbirka koja svedoči i o Umetničkoj koloniji Ečka, i o gradu Zrenjaninu, kao izuzetno značajnim činiocima naše umetnosti i ukupne duhovnosti.
